

Elfújja a szél

Cakó Ferenc homokba rajzolja az álmait



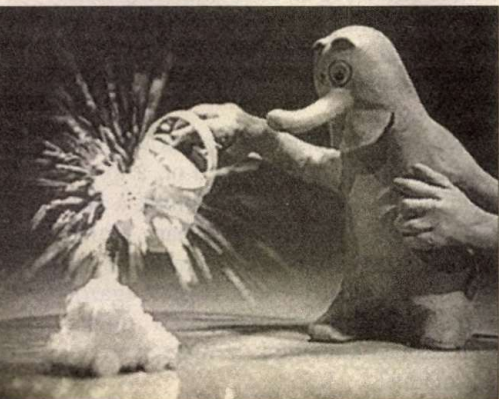
Az üveglapra szórt homokban két arc rajzolódik ki, fiatalok, szépek, kedvesek: egy férfi és egy nő. Az alulról megvilágított üveglapon formálódó arcokat a vászonra vetíti egy kamera, és a zene dallamára, ritmusára egy kéz újabb vonalakat húz a homokba, míg másokat eltöröl. A színházteremben ülő gyerekek és felnőttek némán nézik a homokrajzon lassan megöregedő két homokembert. Csak egy-egy csodálkozó felkiáltás hangzik, amikor Cakó Ferenc ujja egy vonással évtizedeket rajzol a homlokra vagy a száj köré, ahogy a kegyetlen idő szokta.

Cakó Ferenc animációs filmrendező és grafikus Sebaj Tóbiás, Zénó vagy Tőf-Tőf Elefánt című gyurmafilm-sorozatait milliók ismerik a tévéből. Világhírű azonban homokanimációs filmjeivel lett, ezekkel hozta el a fesztiváldíjakat Cannes-tól San Franciscóig.

Egy-egy homokfilm hónapokig készül, hiszen minden egyes vonásnál meg kell állni, a látványt le kell fényképezni, és csak ezután következhet az újabb apró részlet rajzolása. Ugyanakkor mindehhez nagy óvatosság kell, mert egy huzat is elsodorhatja a műalkotást. Ezt a lassú és aprólékos munkát ismerve különösen izgalmas nézni, ahogy négy-öt perc alatt megszületik két egymást szerető ember megöregedésének a története, azaz egy film az üveglapra terített homokban a közönség előtt.

– Mindez elsősorban agymunka – mondja Cakó Ferenc, aki egykor egy bábfilmes stúdióban kezdett dolgozni, és hosszas kísérletezés: cukor, liszt és kávézacc kipróbálása utána jutott el az ősi anyaghoz, a homokhoz. – Amikor élőben rajzolok közönség előtt, gondolatban mindig előrébb kell lennem néhány lépéssel, hogy a zenével egy ritmusban haladjak, és én is pontosan akkor fejezzem be a rajzot, amikor a zene véget ér. A kezem még egy ritkuló haját formáz, de én már a le-eső állra gondolok, mert az következik. A homok igen alkalmas arra, hogy a formázásával elmondjuk az emberiség legalapvetőbb történeteit: a szerelem, a hatalom és a halál meséit. Mert a homok olyan, mint az éle-

tünk: jól formázható, anyaga drámai gondolatokat sugall, de egy pillanat alatt eltűnik, elsimul – elfújja a szél – és minden kezdődhet elölről. Ezt a gyerekek már régésrégen tudják, csak meg kell nézni, mit csinálnak a homokozóban. Amikor egy-egy élő előadást befejezek, gyakran az üveglap köré gyűlnek és elmélyülten rajzolgatnak. Ők is-



merik a feltűnő és eltűnő „műalkotások” csodáját. Persze a felnőttek is szeretik ezt a múlandó művészetet: sokat hívnak külföldre, hogy a helyszínen mutassam meg a technikát. Kurzusokat tartottam Franciaországban és Spanyolországban is. Gyakran egyszerre négy-öt üvegasztalon folyik a munka, de előfordult az is, hogy egyetlen üvegasztalt álltak körbe az érdeklődők, és mindenki rajzolt. Átrajzoltak egymás figuráiba, és így jött létre egy folyamatosan változó, mozgó közös mű. Miközben a homokanimációt tanítom, nem a technikáról magyarázok, mert azt munka közben látják és tanulják maguktól. Inkább a figyelmüket igyekszem megragadni, az érdeklődésüket felcsigázni. Szeressék meg a homokanimációt, érdekelje őket, s majd aztán megtanulják a részleteket, begyakorolják a technikát. A tanítás lényegének tartom, hogy a tanár ne a könyvben található leckét mondja el, hanem azt a pluszt, amit sok tanulással, olvasással lehet csak elsajátítani. Ha színesen, sok általa ismert példával rámutat az összefüggésekre, az érdekességekre, akkor a tankönyv anyagát majd otthon megtanulja a gyerek.

Cakó Ferenc az animációs filmek készítése mellett különös, expresszív képeket fest, és gyerekkönyveket is illusztrál. Munkásságáért 1999 márciusában megkapta a Magyar Köztársaság Kiváló Művésze kitüntetését.

Képek Cakó Ferenc filmjeiből

